

Az SZTE Kutatóegyetemi Kiválósági Központ tudásbázisának
kiszélesítése és hosszú távú szakmai fenntarthatóságának megalapozása
a kiváló tudományos utánpótlás biztosításával”

Eötvös Loránd Kollégium

Eötvös Esték

Társadalmi deviancia és szociológia: mit és hogyan mérünk?

Prazsák Gergő PhD
tudományos munkatárs

ELTE TáTK, Interdiszciplináris Társadalmi Kutatások Doktori
Program

2011. november 30.

*Prazsák Gergő: Társadalmi deviancia és
szociológia: mit és hogyan mérünk?*

A valóság társadalmi felépítése és a társadalmi devianciák

- Normák: történetileg tipizált habitualizált cselekvések
- Legitimációk:
  - Nyelv (Mead 1973)
  - Kezdetleges legitimációs elméletek (közmondások, bölcsességek) Nietzsche 1992
  - Kikristályosodott legitimációs elméletek (specializált elméletek, melyeket főhivatású legitimátorok kezelnek: papok, jogászok, stb.)
  - Szimbolikus értelmi világok: totálisan integrálnak minden intézményes rendet (Parsons, Foucault 1992)

A deviancia

- egy kulturálisan konstruált kategória
- történelmi, kulturális, társadalmi gyökerű
- folytonos diszkurzív teremtés
- konstruált és diszkurzív
- alakítható, beépíthető
- egyén – közösség (lényegakarát-választó akarat)
(Tönnies, Weber, Parsons, Gellner)

az európai kultúra határát adó tapasztalat

A határ

- “...azoknak a határoknak a történetét megírni, amelyekkel egy-egy kultúra visszautasítja azt, ami rajta kívül van”. (Foucault, M. 1961)
- Kényszer – alkalmazkodás (Nietzsche 2000)
- Tabu – Vágy (Freud 1982)
- A kizárás, a felosztás mindennapi gyakorlata

Európa negatív és pozitív terei

Normalizálás

- Norma: morális alapú, felszólító jellegű, korlátozó érvényű tudásforma
- Tudásformák: a hatalom gyarapítását szolgáló alakzatok
- A fegyelmezés elvei és technikái
- A különbözőség, a különösség fenyítése
- A veszélyeztetettséggel való fenyegetés
- Személyes félelem és közösségi frusztráltság

Kontroll

Az európai ember

- ontológiai jellegű végesség
- a lelkiismeret szabadsága
- szabadságvezéreltség vs. szenvedélyvezéreltség
- választás képessége
- Ítézőképesség

a szabadság totalitása kiszámíthatatlan
a kontroll totalitása megnyugtató

A valóság társadalmi felépítése és a társadalmi devianciák mérése

- kulturális gyökerű: történelmi vizsgálat:
  - régészet, paleoantropológia
  - forrásfeldolgozás (Foucault, Pierre Riviere)
  - történeti statisztikák
  - tartalomelemzés
- alakítható: jelen idejű vizsgálat
  - népszámlálások (KSH, EUROSTAT)
  - közvélemény-kutatások (közösségek, társadalmak vizsgálata: Csepeli, Murányi, Prazsák 2011)
  - terepmunka (Turner 2002)
  - Real time adatok vizsgálata (Csepeli, Prazsák 2003)

Egy példa:

Veszélyeztetettség és deviancia
szabadság, szorongás, individualizmus,
közösségiség Európában 2008

Köszönöm a figyelmet!

prazsak@gmail.com

www.prazsak.hu